

روش‌های بسته‌بندی قطعات و لوازم حساس الکترونیکی

مصطفی امام‌پور

تحصیلات: مهندسی صنایع چوب و کاغذ

مسئول کمیته استاندارد مرکز مطالعات و پژوهش‌های لجستیکی

پست الکترونیکی: emampourmos@yahoo.com

تاریخ دریافت مقاله: اردیبهشت ۱۳۹۰

تاریخ پذیرش مقاله: خرداد ۱۳۹۰

چکیده:

نیازمندند تا یکپارچگی منظمی را در تمامی فرایندهای تولیدی (از ماده خام تا مصرف کننده نهایی) ایجاد کنند. مدیریت تأمین به عنوان یک رویکرد یکپارچه برای مدیریت واحد تولید از شرایط ویژه‌ای برخوردار است. بسته‌بندی محصولات حساس و ارزشمند نیز یکی از اجزای این فرایند پیوسته تولید کالا می‌باشد.

بسته‌بندی محصولات صوتی و تصویری و... و اقلام حساس دیگر به عنوان یکی از ابزارهای مهم (به وسیله دستورات نرم افزاری) در بازاریابی یک محصول (بین قاره‌ای) عامل مؤثر در رشد و افزایش فروش کالاهای شناخته شده‌اند و شرکت‌ها و دولت‌ها برای افزایش توان رقابتی خود در بازارهای داخلی و خارجی از آن برای معرفی برندهای جهانی خود بهره می‌برند.^[۱]

با توسعه صنعت و به کارگیری ریز تراشه‌های مختلف برای صنایع صوتی و تصویری و سایر دستگاه‌های تسهیل کننده در فعالیت‌های زندگی برای ساخت وسایل و تجهیزات الکترونیکی و برقی، توجه به نحوه بسته‌بندی این نوع از محصولات قابل تعمق بوده و امروزه با توسعه و رشد شهرنشینی و ارتقاء خواسته‌های نیازمندان و مصرف‌کنندگان در زمینه‌های افزایش سرعت خدمات و ارتقاء کیفیت این نوع از محصولات، روش‌های مختلف بسته‌بندی را در جهت حفاظت از کمیت و کیفیت

استفاده از وسایل و لوازم الکترونیکی منجر به سهولت انجام کار در امور جاری و روزمره شده است. اکثر این لوازم نیز حساسیت‌های متعارف به ضربه، رطوبت، حرارت و نور را دارند. اهمیت بسته‌بندی به قابل استفاده بودن این نوع از مصنوعات به خودی خود دارای ضرورت و توجه خاص می‌باشد. استفاده از طرح‌های جدید، مقاوم، کم هزینه و در عین حال تضمین حفظ سلامت آن‌ها برای تولید کننده بسیار مهم می‌باشد. امروزه این نوع از کالاهای با به کارگیری مواد جدید، ضربه‌گیرهای مقاوم و محاسبه شده در جهت صادرات برای حضور در بازار رقابتی مورد توجه ویژه‌ای قرار گرفته‌اند.

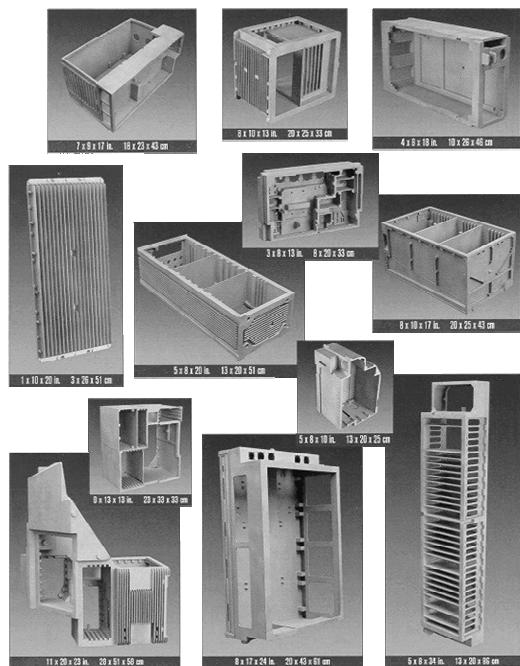
واژه‌های کلیدی:

بسته‌بندی، قطعات الکترونیکی، بازار و مقاوم.

۱- مقدمه:

در دنیای رقابتی امروز با توجه به ویژگی محیط‌های جدید تولیدی و نیازمندی مشتریان، دیگر شیوه‌های مدیریت تولید گذشته که یکپارچگی کمتری را در فرایندهایشان دنبال می‌کردند، کارایی خود را از دست داده‌اند و شرکت‌ها

شكل ۱ - جعبه اولیه نصب قطعات حساس الکترونیکی

۲- ویژگی ها و انتظارات اصلی از بسته بندی قطعات و لوازم حساس الکترونیکی:

بسته بندی قطعات و لوازم حساس الکترونیکی باید محافظتی باشد تا کمیت و کیفیت محتوی خود را از مبدأ تا محل مصرف حفظ نماید. بسته بندی این قبیل از محصولات به معنی ظرف، محافظ یا سیستمی است که سلامت کالای مورد نظر را از تولید تا مصرف حفظ کرده و آن را از ضربات، صدمات، لرزش، فشار و ارتعاش نگه دارد. امروزه در روش های جدید، از همان زمان تولید قطعه آن را در داخل فضای محافظت کننده خودش قرار می دهند. شکل (۱) بسته بندی محصولات الکترونیکی هم زمان با تولید محصول از یک سیستم مکانیزه برخوردار است. (از یک طرف ارتباط بین تولید کننده و توزیع کننده و از طرف دیگر ارتباط بین توزیع کننده و مصرف کننده را فراهم می سازد).

محصولات مورد توجه طراحان قرار داده است. امروزه دانش و علم بسته بندی در کشورهای گوناگون صاحب نام، گسترش چشم گیری یافته و یکی از عوامل موفقیت سازمان ها در بازارهای پر رقابت بین المللی به حساب می آید. صنعت الکترونیک و ساخت دستگاه های الکترونیکی به علت برخورداری از شبکه بزرگ مصرف کننده، روزانه نیازمند نقل و انتقال و جابه جایی وسایل الکترونیکی و تجهیزات به ارزش میلیاردها ریال می باشد. در این شبکه عظیم، بسته بندی مناسب حافظ این دارایی بزرگ بوده و موجب خواهد شد، قطعاتی که با زحمت و دقّت زیاد در بازار رقابتی تولید می گردند، به سلامت به مقصد رسیده و به عنوان جزئی از محصول نهایی مورد استفاده مصرف کننده قرار گیرند. [۸]

امروزه از بسته بندی فقط در صادرات برای محافظت از کالا استفاده نمی شود، بلکه برای آن نقش ها و مسئولیت های زیادی در نظر می گیرند از قبیل:

- ۱- ارزش افزوده ایجاد می کند؛
- ۲- به خریدار پرستیز می دهد؛
- ۳- به خریدار اطلاعات می دهد؛
- ۴- باعث جلب مشتری می گردد؛
- ۵- جذبیت دارد؛
- ۶- شأن مشتری را حفظ می کند؛
- ۷- به مصرف کننده احترام می گذارد؛
- ۸- به تولید کننده قدرت حضور بین قاره ای می دهد؛
- ۹- فرهنگ و ارزش ها را در کشور هدف دارتر می کند؛
- ۱۰ - سلامتی نگهداری قطعات حساس و گرانبها را تضمین می کند.

اما لازمه آن رعایت بعضی الزامات و اصول استانداردی می باشد. اصولی که باید در بسته بندی رعایت گردد و با توجه به عملکرد و ویژگی های یک بسته خوب معنی پیدا می کند. [۵]

(حساسیت‌هایی از قبیل: رطوبت، ضربه، حرارت و نور) می‌تواند تناسب یک مواد مناسب را با کالا انتخاب کند. همچنین طراح باید از ابتدا با تمام اطلاعات لازم درباره نیازهای محصول (بازار، رقبا، کارفرما و...) مطلع باشد. این اطلاعات شامل بودجه، زمان لازم برای ارائه طرح، موضوعات فنی، مقررات قانونی، اهداف طراحی، استراتژی بازاریابی و خصوصیات بر جسته محصول است که آن را در خرید متمایز می‌کند. [۷]

طراح با مطالعه نشریات و گزارش‌های تخصصی و سوال کردن از خرده‌فروشی‌ها و غیره. به جمع آوری داده‌ها، تحقیق و مطالعه بازار می‌پردازد. وی باید بداند چه تعداد جعبه باید تولید شود و ماشین‌های موجود در چه شرایطی هستند. بالاترین سرعت مناسب تولید چیست و تناسب آن با تولید سالانه چگونه است؟

انتخاب روش طراحی مناسب مزایای بسیار زیادی دارد که برخی از آن‌ها به شرح ذیل می‌باشد: [۶]
 ۱- استفاده از یک روش جدید موجب تسريع در فروش می‌گردد؛
 ۲- استفاده از فرم‌ها و فرمت‌های تعریف شده، موجب ایجاد مهارت در انجام تولید بسته می‌گردد؛

۳- استفاده از استانداردهای مصوب موجب کاهش میزان خطا در فرایندهای استاندارد (از فرایندهای غیر استاندارد) می‌گردد؛
 ۴- استفاده از یک روش استاندارد خود موجب می‌شود تا ایجاد یک زبان مشترک بین واحدهای مختلف به وجود آید؛

۵- همچنین استفاده از یک روش استاندارد باعث بهبود مدیریت زمان و هزینه انجام کار خواهد شد.

۴- معرفی روش‌های متداول بسته‌بندی قطعات و لوازم حساس الکترونیکی:

در کلیه این روش‌ها اعم از طراحی، انتخاب مواد و روش بسته‌بندی توجه ویژه به مقاوم نگهداشتن کالا از

بسته‌بندی قطعات حساس باید ضمن حفظ کمیت کالا، کیفیت آن را در برابر عوامل مخرب محیطی ذیل حفظ نماید:

- گرد و غبار؛
- رطوبت؛
- حرارت؛
- نور.

بسته‌بندی این قبیل از اقلام باید به نحوی باشد که به سهولت برای متقاضی خود باز شده و در حداقل زمان، ضمن متصل کردن لوازم همراه به هم در دسترس مصرف کننده قرار گیرد. از نظر ارگونومی و مقاومت (اندازه، وزن، ضخامت و...) باید مطابق با استانداردهای تعریف شده و مورد استفاده باشد. مواد اولیه آن از نظر اقتصادی مقرن به صرفه بوده و دسترسی به آن‌ها به سهولت بوده و نیز قابل بازیافت باشد. از نظر ابعاد مطابق با ابعاد قالب‌های از پیش تعریف شده باشد و با وسایل حمل و نقل مورد استفاده مطابقت داشته باشد و طبق مقررات تردک، قابل حمل و نقل باشد. به راحتی بر روی وسایل حمل و نقل قابل مهار شدن باشد و مثل سایر بسته‌ها بایستی حاوی مشخصات کامل (برچسب مشخصات کامل قطعه) باشد.

۳- آشنایی با طراحی بسته‌بندی قطعات و لوازم حساس الکترونیکی:

در طراحی این نوع از بسته‌بندی‌ها باید در بسته‌بندی علاوه بر آشنایی با ویژگی‌های معرفی شده در ذیل به ویژگی برنده بودن محصولات نیز توجه ویژه شود: [۳]

- مواد اولیه؛
- ویژگی کالا؛
- نیازهای کاربرد مواد اولیه.

ارائه بسته‌بندی مطلوب در این مرحله، ناظر بر ویژگی‌هایی مثل حفاظت از محصول، سهولت استفاده از محصول، سهولت جابه‌جایی و جذابیت بسته‌بندی (زیبایی شکل، رنگ و نوشتار آن) می‌باشد. طراح در ابتدا با داشتن ویژگی‌های فنی و حساسیت‌های فیزیکی کالا

در این روش ابتدا تک تک کالاهای بعد از لفاف پیچی به وسیله مواد بالشتکی (فوم و غیره) و یا مواد کنگره‌ای دیگر با کمترین ضخامت (حداقل ۳/۰۸ سانتی متر) در داخل جعبه‌های خود قرار می‌گیرند. مطابق شکل (۳) بسته‌بندی اولیه را در داخل بسته‌ثانویه با این شرط قرار می‌دهیم که بین دو دیواره بسته‌بندی یک دیواره کاذب با ضخامت کمتر از ۱۵/۲۴ سانتی متر جهت قرار دادن مواد بالشتکی یا مواد سلولزی دیگر ایجاد شود. این فضای باید به نحوی ایجاد شود که مواد ضربه‌گیر را بتوان به مقدار مساوی دور تا دور فضای کاذب قرار داد. [۴]

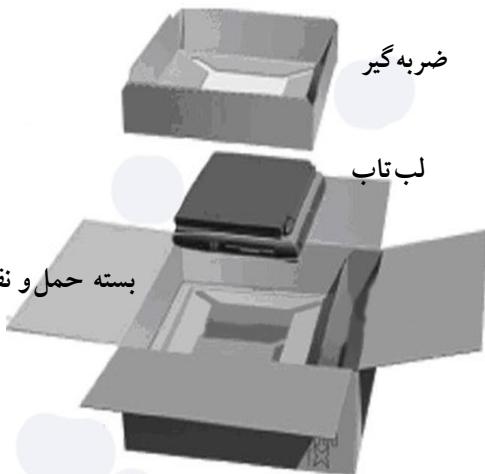
شکل ۳- بسته‌بندی اولیه در داخل بسته‌بندی ثانویه به وسیله مواد محافظ

همانطوری که از شکل (۴) مشاهد می‌شود در این روش ابتدا بسته‌بندی اولیه‌ای که کالا در داخل آن قرار گرفته شده است با حداقل ضخامت (۱۰/۱۶ سانتی متر) لفاف پیچی می‌شود. این لفاف پیچی می‌تواند به وسیله مواد بالشتکی یا به وسیله سایر مواد سلولزی صورت گیرد. سپس بسته لفاف پیچی شده بایستی به راحتی در داخل بسته اولیه بدون هیچ گونه مانعی قرار گیرد.

ضربات، نور، حرارت و رطوبت شده است. بدین منظور در ذیل به معرفی چند روش متداول پرداخته شده است:

۴- بسته‌بندی به روش جعبه در جعبه (۱):

قرار دادن یک جعبه در داخل جعبه دیگر را در منابع علمی معتبر بسته‌بندی، جعبه در جعبه تعریف می‌کنند. این روش از بسته‌بندی کمک می‌کند که کالاهای الکترونیکی از زمان بسته‌بندی تا زمان مصرف توسط مصرف‌کننده در شرایط اینمی چند لایه بسته‌بندی قرار گیرند. علاوه بر آن از مزیت‌های دیگر چنین روشی می‌توان به حفظ درجه حرارت محیط پیرامون داخلی بسته اشاره کرد که منجر به کنترل دمای داخلی آن می‌گردد. در شکل (۲) نحوه چگونگی بسته‌بندی یک دستگاه رایانه قابل حمل (۲) را مشاهد می‌کنید.

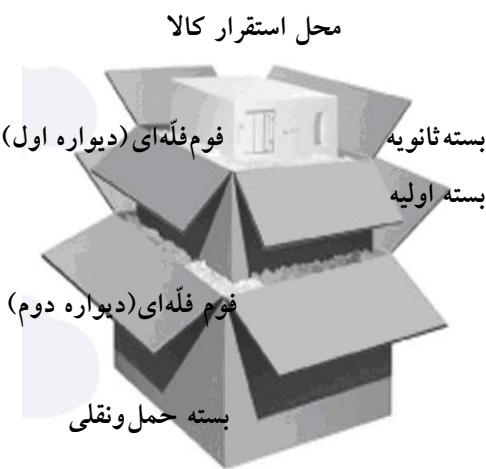
شکل ۲- مراحل بسته‌بندی یک دستگاه رایانه قابل حمل

با دانستن آماری از نیاز مشتریان کالاهای حساس، کار دشوارتر می‌شود، زیرا این قبیل از کالاهای ممکن است با توجه به رقبای نزدیک خود با طرح غیر اصولی بازار خود را از دست بدهند.

همچنین در ذیل به معرفی چند روش از بسته‌بندی جعبه در جعبه پرداخته شده است:

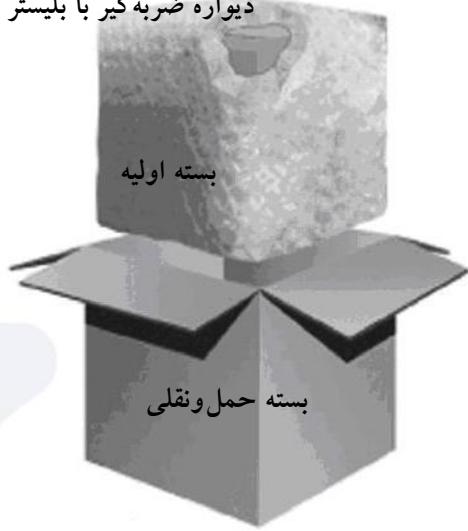

در این روش بسته بندی از مواد ضربه‌گیر به صورت فوم (فله‌ای) که ضخامت آن به $15/24$ سانتی متر می‌رسد به شرح ذیل استفاده می‌گردد. ابتدا بعد از قرار دادن کالا در داخل بسته مقوایی، دور تا دور پیرامون بیرونی آن را با حداقل ضخامت $7/62$ سانتی متر با مواد ضربه‌گیر پوشش می‌دهند. سپس پیرامون بسته ثانویه نیز با مواد ضربه‌گیر با حداقل ضخامت $7/62$ سانتی متر پوشش داده می‌شوند. شکل (۶)

شکل ۶- بسته بندی کالاهای خیلی حساس در بسته بندی با دو لایه مواد محافظ

دیواره ضربه‌گیر با بلیستر

شکل ۴- لفاف پیچی بسته بندی اولیه جهت استقرار در بسته بندی ثانویه

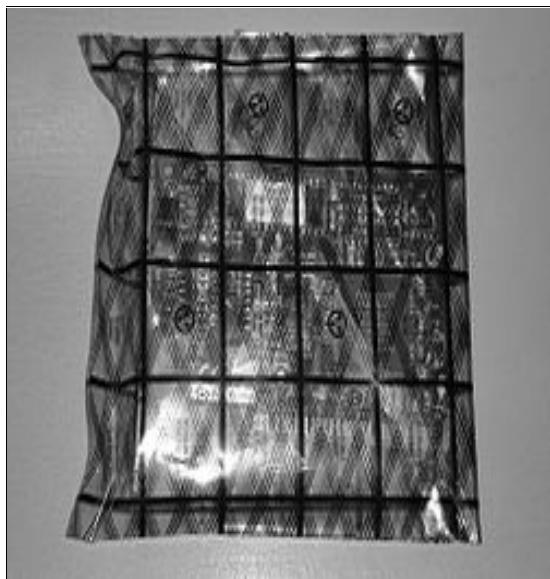
در این روش برخلاف دو روش قبلی توضیح داده شده ابتدا مواد بالشتکی حباب دار به طور کامل کالا را به همراه متعلقات آن پوشش می‌دهد (با حداقل ضخامت $10/16$ سانتی متر) و سپس در داخل جعبه از قبل تهیه شده قرار می‌گیرند. در این روش نیز همانند روش‌های قبلی دیگر باید بعد از قرار گرفتن بسته اولیه در داخل بسته ثانویه، دربندی مناسب (سیل کردن) صورت گیرد. شکل (۵) [۵]

شکل ۵- مقاوم سازی بسته بندی اولیه با مواد پلیمری

پلی اتیلن^(۷) همراه می‌گردد. فشار و اصطکاک، حرکت الکترون‌ها را افزایش می‌دهند، وقتی دو ماده از یکدیگر جدا می‌شوند یکی بار مثبت و دیگری بار منفی به دست می‌آورد و پلیمرها هادی جریان الکتریکی نمی‌باشند لذا بارهای ساکن روی سطح آن‌ها باقی می‌مانند. شکل‌گیری یک بار الکترواستاتیک^(۸) ممکن است ناشی از اصطکاک یا الکترویونیزاسیون از غبار یا پرتوافکنی باشد. این بارهای الکترواستاتیک ممکن است سبب بروز مشکلات عدیده نظیر چسبندگی (بین پلاستیک به پلاستیک یا پلاستیک به تجهیزات فرایند)، جرقه زدن و جذب غبار شوند. پراکندگی بارهای الکترواستاتیک با خلق یک لایه هادی در سطح پلیمر، امکان پذیر است. با یک میزان رطوبت کافی در هوای یک یونیزاسیون رخ داده و این الکترون‌ها خشی می‌گردند. هدف بیشتر عامل‌های آنتی استاتیک، جذب رطوبت از هوا برای این مقصود می‌باشد، پس نتیجه‌گیری می‌شود که یک عامل آنتی الکترواستاتیک باید به میزان مشخصی هدایت الکتریکی داشته و تمایل به مهاجرت به سطح پلیمر را نیز داشته باشد. شکل^(۷)

شکل ۷- پاکت‌های پلیمری جذب نور و رطوبت

این نوع از بسته‌بندی‌ها نیز برای موقعی کاربرد دارد که کالای مورد نظر بایستی به مسافت طولانی ارسال گردد. طراحی این بسته با توجه به روش خطوط حمل و نقل تعیین می‌گردد. همانطور که از دو شکل^(۶) مشاهد می‌شود دیواره‌های کاذب به وسیله مواد بالشتکی (EPS)^(۳) و... با ضخامت ۳/۰۸ تا ۱۵/۲۴ سانتی متر به صورت قالبی تعییه شده‌اند. از خصوصیات مهم این بسته‌ها می‌توان به خصوصیت کنترل درجه حرارت محیط داخل بسته اشاره کرد، زیرا این نوع از بسته‌بندی‌ها می‌توانند دمای داخل بسته را تا مدت زمان معینی کنترل کنند.^[۱۰]

در مورد بسته‌بندی موادی که در جعبه و یا قوطی گذاشته می‌شود و خریدار احتمالی قادر به دیدن کالا قبل از خرید نیست، باید روی آن به تفضیل شرح کالا داده شود و با هر یک از موارد زیر که ارتباط دارد، تشریح گردد:

الف - تعیین دقیق نوع کالا، اجزاء مورد علاقه مصرف کننده که در آن به کار رفته و وزن یا حجم کالا؛
ب - کالا دارای چه خواصی است و چه مزیتی بر کالاهای مشابه دارد؛

ج - طرز نگهداری (سرد، گرم، خشک و مرطوب) برای مدتی که معمولاً سالم می‌ماند و تاریخ تهیه آن؛
د - اگر آماده مصرف نیست به چه صورت و در چه مدت آماده خواهد شد؛
ذ - اگر کالا مصارف مختلفی دارد باید تمام آن‌ها ذکر گردد؛
ل - قیمت، نام سازنده، ضمانت و غیره نیز مورد اشاره قرار گیرد.

۴- بسته‌های آنتی استاتیک^(۴):

از این بسته‌ها به دلیل خصوصیت مواد اولیه ذیل استفاده می‌شود:

وقتی دو ماده با هم در تماس هستند، الکترون اتم‌های سطحی با هم مخلوط می‌شوند و ممکن است از یک ماده به ماده دیگر حرکت کنند که بستگی به نوع ماده پلاستیک و درجات گوناگون آن دارد. به عنوان مثال: استایرن^(۵) دارای فعالیت زیادی می‌باشد، به ویژه زمانی که با آکریلیک^(۶) و

۳-۴- بسته های (پاکت) پلاستیکی:

به طور کلی در سیستم توزیع کالا(۹)، یعنی از محل تولید تا رسیدن به دست مصرف کننده، احتمال آسیب دیدگی کالا وجود دارد. میزان این خسارت بستگی به چگونگی و مناسب بودن سیستم توزیع دارد. خسارات وارد در طول مدت توزیع به دو بخش شیمیایی و فیزیکی تقسیم می شوند. خسارات شیمیایی در اثر عوامل محیطی نظیر: رطوبت، دما، نور و... به وجود می آیند و سبب فساد، تغییر رنگ و سایر زیان های مشابه در کالا می گردند. خسارات فیزیکی به دلیل ارتعاشات(۱۰)، فشارهای ناگهانی(۱۱) و غیره به وجود می آیند و اغلب در حین جابه جایی، حمل و نقل، انبارداری و به طور کلی سیستم توزیع وجود دارند. در واقع هدف اصلی از طراحی ضریب گیر، روش هایی است که برای محافظت از ارتعاشات و فشارهای ناگهانی وارد بر کالاهای شکستنی و حساس به اجرا در می آید.

۵- نتیجه گیری:

رعایت الزامات بسته بندی لوازم و تجهیزات حساس الکترونیکی مزایایی از این قبیل را به همراه خواهد داشت:

- استاندارد کردن ابعاد در پاکت ها، کارتنهای پالت های مورد استفاده به طوری که در صورت تغییر در محصول، همچنان قابل استفاده باشند. این رویکرد سبب کاهش هزینه خواهد شد;
- لحاظ کردن استانداردهای ارگونومیک و ایمنی؛
- رفع نیازهای چند منظوره از بسته بندی و در نهایت رضایت مشتری (انبارش، حمل و نقل و تولید)؛
- قابل استفاده در سراسر نقاط دنیا(بین المللی) باشد؛
- با تجهیزات جابه جایی و خطوط حمل و نقل هم خوانی داشته باشد؛
- موارد زیست محیطی را مدنظر قرار دهد.
- نگهداری از کیفیت دستگاه ها و قطعات در تمام مراحل تولید و پشتیبانی از محصولات مربوطه؛

۴- بسته بندی با فوم های فشرده:

ضریب گیرها موادی هستند که به منظور تخفیف و از بین بردن صدمات ناشی از حرکات، ضربات، لرزش ها، فشارهای طول مدت انبارداری و... در اطراف یا محل های خاصی از کالاهای حساس که استعداد آسیب دیدگی دارند، قرار می گیرند و از آسیب دیدگی آن ها جلوگیری می نمایند. در واقع این مواد، مقدار شوک، لرزش و سایر عوامل را از یک سطح بالا به یک مقدار قابل قبول می رسانند. شکل(۸)

شکل ۸- بسته بندی به روش فوم های اکسپندر شده

۳. استاندارد شماره ۱۱۳۰ ملی ایران - بسته کامل پرشده جهت تراپزی - لرزش بسته (کارتن) با فرانس.

۴. استاندارد شماره ۱۶۴۱ ملی ایران - روش های آزمون مقاومت جعبه های بسته بندی مقواپی نسبت به فشار.

۵. استاندارد شماره ۱۷۴۶ ملی ایران - روش آزمون مواد جاذب و دافع ضربه (محافظ) بسته بندی.

6. Mil - F - 2763b- Military spesification filter, light, optical instrument: Binocular

7. Army regulation 700 – 15- Packaging of material

8. Mil - Std - 2073 - 2c- Packaging of defence materiel design 81- 41 - Part 2.

9. Iso 2876.1985- Packaging - complete, filled transport packages - rolling Test

10. Mil - M - 37869(Dla - Dm)- Microscope, optical. binocular.

- انتقال اطلاعات بین مراحل مختلف حمل و نقل و ارسال تا مصرف نهایی؛

- تهیه اطلاعات لازم جهت برآورد وسائل جابه جایی، انتقال و نگهداری قطعات؛

- تهیه اطلاعات مورد نیاز برای برآورد و استفاده بهینه از تجهیزات تغذیه خطوط (تولید)؛

- تهیه اطلاعات لازم جهت برنامه ریزی، هدایت سفارشات و تأمین لوازم مربوطه؛

- تهیه اطلاعات لازم جهت محاسبه فضای ایستگاه های تولیدی؛

- دسترسی به منابع اطلاعاتی برای محاسبه مقدار مواد و قطعات در حین تولید؛

- کاهش هزینه مصرف مواد بسته بندی مانند چوب، کارتن، نایلون و...؛

- حفاظت از محیط زیست با کاهش استفاده از مواد غیر قابل بازیافت در بسته بندی ها؛

- کاهش هزینه های حمل و نقل با استفاده از کارتنهای، پاکت ها، پالت ها و بسته بندی های استاندارد.

۶- پانوشت:

1. Box - in - Box
2. laptop
3. Expandable polystyrene
4. Antistatics agents
5. Styrene
6. Acrylic
7. Polyethylene
8. Electrostatic
9. Distribution
10. Vibrations
11. Shocks

۷- منابع:

۱. استاندارد شماره ۱۲۸۵ ملی ایران - آزمون مقاومت

بسته در برابر ریزش آب.

۲. استاندارد شماره ۱۴۱۰ ملی ایران - ویژگی های

اثرات مواد جاذبه الرطوبه در بسته بندی.

